

VANKILA

Kirj. MAXIM GORJKIJ.

(Jatkoa)
IX.

Mischa kaveni kunkin mielein pitkän komeron lattialla ja akkunan tiimareistä virtasi hämärään huoneeseen pienen puron tavon hiljainen valitteleva laulun sävel — se ei ollut mikään kaunis laulu, se muistutti nälkäisen suden kaukaista ulvontaa:

— A-a-a! o-o-o! e-o!.....

Koko se entisyys, minkä nuorukainen tähänasti oli elänyt, nyt aivan kuin tämän yksitoikkoisen sävelen elähtämänä heräsi uudelleen eloon hänen muistissaan johdonmukaisesti, lujasti ja itsepintaisesti, ikään kuin vaatien hänet selvitettäväksi.

Hänen "sankariryönsä" näytti nyt vaan jonkinlaiselta himmeältä, käsittelemättömältä, tomon ja noen peittämältä vanhalla taululla, mutta itsensä hän näki naurettavana yllöppiläänä, mielettömästi käsillään huittomassa keskellä ihmisjoukkoa, joka hämälään ja voimattomana katseli ällistellen raa'an mekaanillisen mutta järjestetyn voiman helppoa voittoa. Väsyneet, vihaiset, veltostuneet poliisinaamat, upseeri halveksivina virnistyksineen, jolle Mischa piti puheensa huutamalla, ylipolliisi hammasarkyineen — kaikki tämä ulkokennellä nuorukaisen muistissa kylminä käsittelemättöminä pilkkuna ja ahdisti painajaisena hänen aivojaan.....

— Varmaankin he häpesivät tekonsa meitä voimattomia kohtaan..... — arveli Mischa, mutta samalla hän myös muisti, että nämät jurat viiksinämaiset sotamiehet ovat opetutut sekä tottuneet kohteilemaan ihmisiä kuten nautoja, he eivät osaa hävetä eikä tuntea muuta kuin ruumillista kipua ja pelkoa sen voiman edessä, joka on heidät orjuuttanut ja menettelee heidän kanssaan kuten tahtoo. Hänelle johtui mieleen ajuri — miten pelokkaana se nyki ohjaksia, kun ylipolliisi hänelle kiljui..... Korvissaan kajahteli poliisikamarin portinvartijan väläyttämätön ääni — miehen, joka puheli ihmisistä kuten tukeista taikka tilikivistä..... Hän muisti Ofizerovin äitiä, joka ei vastustanut, vaikka hänen pojalleen annettiin sukunimeksi isän virkanimi, olisihan hänen pitänyt tietää, että nimi tulee antamaan aihetta moneen vihamieliseen tekoon ja saattaa pojan loppukaavan pilkan sekä naurun esineeksi..... Kenties juuri tämän tähden sai Ofizerov vettä kolme vuotta pakotyössä rangastuskomppaniassa..... Mieleen, johtui vankilan päällikön palvelustyttö, joka antoi anteeksi kymmenestä ruplasta häväistykseensä ja räkkäyksensä..... Ofizerov, jonka ihmisten julmuus oli tehnyt araksi ja pelkuriksi koko elinjakson..... surkuteltava ukko Kornei, joka nurkumatta, alistuen vieraan tahdon alle kahdeksantoista vuotta yhtämittä tyrvyttyä ihmisille yhtä ja samaa kömpelöä lausetta: — "ei saa!" — eikä koskaan elämässään kysynyt edes itseltänsäkään — minkätähden ei saa?

Ihmiset näkevät ja tuntevat unisaankin, että heitä lyödään ja kauhun valtaamina kirkuvat keskellä yötä:

— Älä lyö! Armahda.....

— Ihmisiä — ei ole, ei ole ihmisiä! — ajatteli Mischa suruissaan. — Maan päällä kävelee ainoastaan jonkinlaisia kummallisia, kurjia toisen tahdon toimeenpanevia — Pelkureita, vihaisia, julmia ja melkein yksinomaan — kaikkea itsenäisyyttä vailla olevia olentoja. He tuskin ymmärtävät edes sitäkään, mitä väläyttämättöminä tekevät, eikä yksikään ainoa heistä voi eikä uskalla lausua ihmisellisesti ylpeydellä lausetta — on tahdo! Vankeja ovat ihmiset si-

sällisesti ja koko elämä heidän ympärillään on yhtä samaa vankilaa.....

Mischa seisautui keskelle komeroa — inhoittava, jonkinlainen tarttuvan tahmea, kylmä surun sekainen tunne täytti hänen rintansa. Akkunan takaa kuului alakuloinen laulu:

— A-a-o-o!.....

Mischasta alkoi tuntua, että hänessä itsessään, hänen omassa rinnassaan vapisee ja valittaa suru, tuska ja katkera häpeätunne kaikkien ihmisten puolesta.....

— Kuulkaahan..... — kajahti komeroon hiljainen kuiska. Mischa meni melkein lomiella ovelle — ja sen keskellä reilässä loistivat ystävällisesti Ofizerovin kauniit silmät.

— Mitä nyt? — kysyi Mischa.

— Niin vaan..... ettekö vielä nuku?

— En.....

— Vankilassa useimmat nukkuvat huonosti. Kuulkaa nyt sitä runoa..... jos haluttaa.....

— Tehkää hyvin..... lukekaa!

— Minä luulen vaan — että se on kiellettyä runoutta..... Tämä oli toisessa kerroksessa..... tornin seinään kirjoitettuna, lyijykynällä..... Ihan varmaan tämä on kiellettyä.....

Ofizerovin silmät katsoivat hetkiseksi ovenreijästä ja niiden sijalle asetti hän nyt huulensa, komero täyttyi hiljaisesta, salaperäisestä kuiskeesta, joka oli läpeensä syövytetty lämpimällä huolella ja pelolla:

— Eli kerran miesi molnen.....

Totuutta mi rakasti,
Siltä syystä kalkki häntä
Vhasivat ainaan.....

Kaikki häntä kadehtivat,
Pelkäsivät, parjasivat.
Kotia ei miehelli ollut,
Suojaa häll' ei kukaan suonut.....

Vankilassa yksinäisenä
Kurjuudessa kuoli hän,
Eikä ketään saattamassa
Ollut häntä hautahan.....

Kunne kurja kuopattiin
Totuuden tää ystävä,
Sydämeni yksin sen
Tietää..... vaan ei ilmoita.....

Vanhan, vahvasti raudoitettun oven pyöreässä reilässä liikkui jotain, joka näytti tummalta, pehmeältä, elävältä, synnyttään hiljasta, surullisesti vapisevia sanoja. Mischa seisoi silmät selällään, vähän kumarassa ovi-reijän luona kuuntelemassa ja hänestä tuntui aivan kuin puu, josta ovi oli tehty, olisi ahmitunut itsensä täyteen tuskaa, yksinäisiä mietteitä, ja näin kyllästyttynä ihmisten raskailta huokauksilla muodostanut siltä kaikista surullisen kärsimys-tarun, jota nyt parhallaan salaperäisesti saaneil. Ja tässä tarussa, jota tuskin oven takaa pimeässä yössä hengittämättä voi kuulla, uudistuu sama huokausen loppumaton valitus-laulu.

Ovireijässä siirtyi jotain ja Ofizerovin silmät hymyivät loistaen lämpimästi kuin tulenliekit.

— Pidättekö siitä? — kuiskasi hän.

Mischan kurkkua kuivaasi ja hänen rinnassaan ei ollut riittävästi ilmaa. Hän katsoi herkeämättä kauniin silmiin ja tuli äkkiä siihen päätökseen, että vanginvartija itse oli seittänyt nuo värssyt varmaan hän on sen tehnyt! Vähän ajan perästä vastasi hän hiljaa:

— Jaa..... pidän..... Kuinka te luulette, että tämä kuuluisi kiellettyyn kirjallisuuteen?

— Mitenkäs muuten, — sinähän puhutaan totuudesta! Eikö se muistuta Vasili Nikititsaa?

— En tiedä..... ehkä..... Ettekö te itse milloinkaan..... kirjoittele runoja?

— Minä? — kysyi hämmästyen Ofizerov. — En..... mitenkä minä? En minä — uskalla..... Siltä on jo alkoja kun sotaviässä ollessani seipitin itselleni rukouksen.....

— Minkälaisen? Kertokaa!
Muutama sekunti valttolaa ja — komerossa suhahteli uudelleen sydämeillä lausuttujen yksinkertaisten sanain kuiske:

— Herra, minun Jumalani! Minkätähden ihmisissä on niin paljon pahuutta ja julmuutta? Jumalani — minkätähden?.....

Tämä kysymys vyöryi mahdottoman suuren aallon lailla, loiskahutti Mischa vasten rintaa pehmeästi mutta voimakkaasti, tempasi mukanaan ja ruhjoi hänet. Känetönä siirtyi hän askeleen takaperin, istuutui makuulavan laidalle puristaen lujasti selkensä uunin syrjää vasten ja tuijotti liikahtamatta oveen — ikään kuin jotain odotellen.....

Ofizerov puhui levollisesti:
— Se oli ennen jotenkin pitkä..... nyt olen sen jo unohtanut..... Tiedättekö — minä rakastan äärettömästi runoja..... ne eivät ollenkaan muistuta semmoista, mitä ihmiset puhuvat.....

Mischa näki, että vanginvartijan silmät tähytivät häntä tarkkaavaisesti; oven takaa kuului jotain kahtana ja akkunasta virtasi sisälle yksitoikkoisen alakuloinen "laulun sävel..... Unnista hänen selkensä lämpeni, mutta rintaa kylmi sekä ahdisti.

— Voitteko pahoin? — kysyi vanginvartija. — Ilmakin on nyt semmoinen painostava.....

— Ei, ei se mitään..... mutisi Mischa.

Hänestä tuntui komerossa tukahdutavalta, ilma oli siinä kummallisen pakua, ikään kuin syövytetty täyteen raskaasta, lämmintä kuisketta, jota kaikkea oli valkea hengittäjä.

— Käykää levolle, — kehotti Ofizerov. — Jo on aika mennä nukkumaan.

Ja hän läksi odottamatta:
— Minä tiedän, kuka teidän viereenne komeroon pantin.....

Mischa oli ääneti. Ofizerovin silmät välähtivät herttaisesti ja katsoivat.

Nyt niiden sijalla oli vaan pieni pyöreä reikä keskellä ovea, jonka lävitse näkyi pyöreä palanen harmaata kuollutta seinää, jota valaisi tasainen värähtelemätön valo. Sairaloisesti rypistien otsansa tuijotti Mischa siihen ja luki itsekseen:

—Kotia ei miehelli ollut
Suojaa häll' ei kukaan suonut.....

Akkunan takaa kuului hiljaa väräjävä laulu, ikään kuin harhailen pimeydessä..... Tuntui siltä kuin laulun alkaja ei olisi enää voinut sitä kekeyttää, vaan tahtomattaan repi nyt rintansa auki ja antaanut tämän yksitoikkoisen valituksen valtaan.....

Sen jälkeen Mischan kuulohermot kohdistuivat käsittelemättömään rapinaan..... aivan kuin johonkin olisi pudonnut useampia sadepisarolta.....

ODOTUS

(Venäjänkiel. suom. Klaudie Siivak)

Myyhään aamulla, jolloin aurinko on jo noussut korkealle, olisi piispan matkustettava Maalle Viishenkistä, Maalle Vishenkin ja Bolotjankaan välillä, seudussa, jossa leviää pienoinen, vanha ja siimeksinen silta, on kahden läänin raja.

Tässä odottavat vierasta vahtipäällikkö Sheljonkovitsh, pappi Bolotjankasta ja maatilanomistaja Bol-

shie Vishenkista-Glyshinsij. Piispa pysähtyy Bolotjankan papilla vain vaihtakseen hevosia sekä kuskia. Bolotjankan takana on jyrkänne, jossa matkustettaessa ei voi uskoa "Hänen-Korkeasti-Pyhittettyään" jonkun satunnaisen ajurin huostaan ja tämän vuoksi on kutsuttu aivan erikoinen kuski.

Mutta Bolshie Vishenkista Glyshinskillä vieras pysähtyy pitemmäksi aikaa. Sillasta noin viidenkymmenen askeleen päässä penellä työriällä seisoo vartija Kavun ja tarkasti tähyttää etäisyyteen. Tuolla kaukana — kaukana, aivan Maalle Vishenkin luona toisella työriällä, aivan kuin kärpänen niityllä, näkyy vartija Andosjuk. Ei tarvitse kuin hiukan vasta näyttäytyä näkyviin piispan vaunut, kun Androsjukin on heti syytettävä soitto — ja sähkösanomia on valmis.

Tällä tapaa kaukaisina kasakka-alkoina annettiin julmia tietoja tatarilaisten hyökkäyksistä.

+

Aurinko alkaa olla jo korkeimmallaan. Glyshinskin vaunujen edessä kunnioitettavassa ryhdissä huojuu jalalta toiselle toinen tenori Kosholup, Shadrjannin kylästä. Hän on puettu kuluneeseen hännystakkiiin, koruompeluksilla koristeltuun puseeroon ja keltaisiin kenkiin, jotka ovat kirjalltu mustilla paikalla. Hän pyörittelee käsissään kellervän ruskeata olkihattua "A" la rapasha" ja kuuntelee päällysmiestä.

Tasaisilla juopon kasvoilla, joissa on ankkamainen nenä, voi selvästi nähdä rauhattomuuden ja itsetietoisuuden ilmeen, sekä samalla jonkinlaisen alistuvaisuuden ivan.

Päällikkö ja pappi ovat rauhattomat. Pappi — rauhaton ja surullinen. Kasvojensa ilmeet, kuin sen, jota koetetaan ansaan saada. Päällikkö huolellinen ja iloinen kuin ihminen, joka itse koettaa onkia jotakin satimeen. Kaikki hänen päällään loistaa ja välkkyvä: napit, olka-merkit. Valkoinen kuin aavikon lumi, punaiset mehevät huulet, mustalaisen silmät sinervineen ja kiiltönahkaiset saappaat.

Hän on jo kaikki tutkinut ja tarkastanut, siltä on korjattu, tie tasoteltu ja tien kahden puolen pistelty maahan nuoria puita, aivan niinkuin oli määrätty. Hienosti ja aivan niinkuin oikeat puut. Ehdottomasti palkinto on tuleva.

Mutta ainoastaan lurjus Kosholup tuolla! Luota sinä vaan häneen, hutta hänä sinulle sellaisen kepposen tekasee, että jälkeenkään ei puhettakaan palkinnosta, vaan silmiäsi et häpeältä peitä.

— Kuule, Kosholup, sanoppa minulle totinen totuus, — miltä jo viidennen kerran kysynee Sheljonkovitsh. Palvelitko sinä ennen pitteillä? Viimeisen kerran, nimessä Kristus-Jumalan, pyydän sinua, vastaappas, senkin kana, villapuhtaalla omallatunnolla. Oletkos palvellut?

Kosholup kohottaa toista olkapäänsä, naurahtelee ja nöyrästi vastaa: Palvelin, Teidän korkeisuutenne.

— Ajurina?

— Aivan oikein, ajurina!

Puhe jatkuu samaa järjestystä, mutta pappi kuuntelee sitä silti järnityksellä ja rauhattomuudella. Rus-

(Jatkoa toisella sivulla)

JOS OLETTE KIPEÄ

Pyytää VAPAA 5
LAAKEKIRJA — No. 5

Sillä on yli 25 muuten ja naisten tautia selittävää. Kun myöskin täydellinen luettelo suomalaisista kotilääkkeistä. Mistä jokainen voi itse valita sopivan lääkkeen tautilleen, samaten myöskin lääkkeitten hinnat y. m.

Lääkkeet eivät ole patenttilääkkeitä, vaan suomalaisia valmistettuja, joita Suomessa on jo käyttetty monia kymmeniä vuosia.

Tämän kirjan saatte vapaasti ja pitkiä sen oia jokaisessa suomalaisessa kodissa, sillä ette tiedä koska sitä tarvittais, varokas hembuukilääkkeitä ja hembuuki-toktoreita.

—Lignell'in Apteekki on suuri—
—Suom. Apteekki:ike Yhdysvalloissa—

P. A. LIGNELL CO., Superior, Wis.